

УДК 502.63(477.87)

А.О. Поляновський

ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОМЕРЕЖІ У ЗАКАРПАТСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Поляновский А.А. Формирование национальной экосети в Закарпатской области // Науч. зап. Гос. природоведч. музея. – Львов, 2004. – 20. – С. 77-79.

Развитие экологической сети в Закарпатской области планируется осуществлять в основном за счет территорий природно-заповедного фонда. Их процент предполагается увеличить с 12,5% (состоянием на 2004 г.) до 20 – 23% (к 2010 г.) от общей территории области. Этот рост будет происходить частично за счет расширения существующих природоохраняемых территорий, частично за счет создания новых объектов природно-заповедного фонда. Предполагается расширить территорию Карпатского биосферного заповедника и двух национальных парков – Синевир и Ужанского, а также создать четыре национальных парка (три новых и один на базе регионального ландшафтного парка) и один региональный ландшафтный парк.

Polyanovskyi, A. Formation of the National Ecological Network in the Transcarpathian region // Proc. of the State Nat. Hist. Museum. – Lviv, 2004. – 20. – P. 77-79.

Development of the ecological network in Transcarpathian region will be realized at the expense of nature-protective fund territories. Their percentage is planned to be enlarged: in 2004 it comprises 12.5% of the total area of the region, and by 2010 the percentage will increase by 20 – 23%. This development will occur, on the one hand, due to the extension of existing sites of nature-protective fund, and on the other – due to creation of new ones. It is planned to extend the bounds of the Carpathian Biosphere Reserve and of two National Parks – the Synevyr National Park and Uzhanskyi National Park. We also plan to create four national parks (three new parks and one park on the basis of already existing regional landscape park) and a regional landscape park.

Відповідно до Закону України “Про природно-заповідний фонд України” Держуправління охорони навколишнього природного середовища у Закарпатській області за активної участі громадських екологічних організацій протягом останніх років вжито ряд практичних заходів щодо розширення територій та об’єктів природно-заповідного фонду в області. Продовження впливу процесів урбанізації на довкілля роблять цей напрямок діяльності одним із головних та пріоритетних у діяльності Держуправління. Питання розширення природно-заповідного фонду щорічно включається до плану соціально-економічного розвитку області. Завдяки практичній реалізації низки заходів мережа природоохоронних територій значно зросла. Так, якщо у 1992 р. частка природно-заповідних територій складала 6,5 %, то у 1995 р. – 8,9 % від загальної території області. Станом на 01.01.2004 р. ця частка вже становила 12,5 % (159,2 тис. га). До 2010 р. цей показник намічено довести до 20 – 23 відсотків.

На виконання Закону України № 1989-III “Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000 – 2015 роки” обласною координаційною радою з питань формування регіональної екологічної мережі підготовлено проект обласної програми формування екологічної мережі. Проект програми розглядається відповідними державними органами. В основу програми покладено заходи щодо збереження біологічного та ландшафтного різноманіття,

захисту та відтворення природних екосистем, збалансованого використання лісових угідь як найбільшого ресурсного потенціалу області.

До основних завдань проекту програми формування регіональної екологічної мережі також відносяться:

- заходи щодо збереження популяцій видів рослинного і тваринного світу;
- ведення кадастру природно-заповідного фонду;
- збереження і відтворення природних ландшафтів;
- створення захисних насаджень;
- створення нових об'єктів природно-заповідного фонду;
- формування транскордонних природоохоронних територій.

До першочергових заходів, що започатковують на практиці розвиток екомережі, Держуправління відносить розширення Карпатського біосферного заповідника – на 10 тис. га, НПП “Синевир” – до 3 тис. га та Ужанського НПП, який є складовою частиною трьохстороннього міжнародного біосферного заповідника “Східні Карпати” – до 10 тис. га.

Розширення території НПП “Синевир” за рахунок урочища “Вільшани” Вільшанського лісництва Хустського держлісгоспу, яке заплановано на 2004 р., створює умови для об'єднання із територією Карпатського біосферного заповідника (Угольський та Широколужанський масиви). Це урочище послужить екологічним коридором між НПП та біосферним заповідником і стане першим подібним елементом екомережі на території області. Вже отримано згоду Вільшанської сільської ради на його приєднання до НПП “Синевир”. Узгодження розширення території НПП “Синевир” буде завершено на обласному рівні до кінця 2004 року.

Держуправлінням охорони навколишнього природного середовища вживаються заходи щодо виявлення природних територій, перспективних для наступного заповідання та збереження біологічного і ландшафтного різноманіття. Проводяться їх обстеження та підготовка наукових обґрунтувань для включення до майбутньої екомережі.

На пропозицію громадськості та науковців у 2003 р. вже погоджено обласною радою створення на основі однойменного РЛП Національного природного парку “Зачарований край” на загальній площі 6101 га (матеріали на розгляді у Міністерстві охорони навколишнього природного середовища України).

Для забезпечення розбудови екомережі відповідно до проекту програми на території області заплановано на перспективу створення НПП “Ждимир” площею до 20 тис. га (2005-2006 рр.), розглядаються пропозиції громадських екологічних організацій щодо створення НПП “Закарпатські Бескиди” площею до 40 тис. га (2006-2010 рр.), НПП “Жденієвський” на площі 10 тис. га (2006-2008 рр.) та Регіонального ландшафтного парку “Шаянський” площею до 10 тис. га (2010 р.).

Ці об'єкти забезпечать умови для створення екологічних коридорів між територіями Карпатського біосферного заповідника, НПП “Синевир” та Ужанського НПП. Зокрема, проєктовані НПП “Ждимир” та НПП “Жденієвський” створять у майбутньому умови для створення екологічних коридорів між Ужанським НПП і НПП “Синевир”.

Держуправління приділяє постійну увагу створенню нових природоохоронних об'єктів місцевого значення. На їх основі у майбутньому формуватимуться нові регіональні ландшафтні та національні природні парки. Ведеться підготовча робота

щодо створення гідрологічних, іхтіологічних та орнітологічних заказників місцевого значення загальною площею до 2,5 тис. га у Міжгірському, Мукачівському та Ужгородському районах.

Враховуючи унікальність географічного розташування області, Держуправління приділяє значну увагу перспективі створення транскордонних міжнародних природоохоронних територій. В даний час Держуправління співпрацює з державними установами та громадськими організаціями Угорщини щодо створення двохстороннього транскордонного природно-заповідного об'єкту. До його складу з української сторони пропонується включити майбутній регіональний ландшафтний парк (РЛП) "Притисянський" (площею до 30-40 тис. га), а з угорської сторони – ряд природоохоронних об'єктів Сатмар-Берегського району. Після довготривалого розгляду нарешті отримано згоду сільських рад у Виноградівському районі на включення деяких ділянок до складу регіонального ландшафтного парку. Продовжується збір погоджень у Берегівському районі. Цей проект буде практичним втіленням вимог Рамсарської конвенції щодо охорони водно-болотних угідь, яких на основі спільних українсько-угорських досліджень в області пропонується взяти під охорону до 14,0 тис. га вздовж річок Тиса, Латориця та Боржава. Разом із цим проект розширить можливості інвестування у розвиток туристично-рекреаційного потенціалу. Цей спільний проект відповідає принципам розбудови національної екологічної мережі як складової частини Всеєвропейської екологічної мережі.

Держуправління охорони навколишнього природного середовища у Закарпатській області, Ужгород